

Економіка

УДК 338.45:637(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18850066>

Тенденції стратегічного розвитку молочної промисловості в Україні

Пилявець Віктор Миколайович

к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки обліку та оподаткування

Вінницького навчально-наукового інституту економіки

Західноукраїнського національного університету

21001, м. Вінниця, вул. Гонти 37

<https://orcid.org/0000-0001-8622-0220>

Дончак Леся Григорівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки обліку та оподаткування

Вінницького навчально-наукового інституту економіки

Західноукраїнського національного університету

21001, м. Вінниця, вул. Гонти 37

<https://orcid.org/0000-0003-1764-872X>

Прийнято: 12.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз сучасного стану та стратегічних тенденцій розвитку молочної промисловості України в умовах структурних трансформацій національної економіки, воєнного стану та посилення глобальної конкуренції. Обґрунтовано роль галузі як важливої складової агропромислового комплексу, що забезпечує продовольчу безпеку держави,

формує додану вартість у сільських територіях і створює експортний потенціал країни. На основі узагальнення офіційних статистичних даних та результатів наукових досліджень проаналізовано динаміку поголів'я корів, обсягів виробництва та переробки молока, структуру споживання і зовнішньої торгівлі молочними продуктами. Встановлено, що скорочення сировинної бази, підвищення витрат на енергоносії й корми, технологічна зношеність виробничих потужностей та обмежений доступ до інвестиційних ресурсів стримують розвиток галузі й знижують її конкурентоспроможність.

Окрему увагу приділено впливу воєнного стану на функціонування молочної промисловості, зокрема порушенню логістичних ланцюгів, втраті частини виробничих потужностей і необхідності адаптації підприємств до нових ринкових умов. Обґрунтовано доцільність переходу від екстенсивної моделі розвитку до інтенсивної, що передбачає підвищення продуктивності молочного стада, удосконалення селекційної роботи, впровадження сучасних технологій переробки та цифрових інструментів управління.

Визначено стратегічні напрями розвитку галузі, серед яких зміцнення сировинної бази, технологічна модернізація, впровадження інновацій, забезпечення якості та безпечності продукції відповідно до міжнародних стандартів, диверсифікація асортименту й ринків збуту, а також посилення державної підтримки та інституційного забезпечення. Зроблено висновок, що реалізація запропонованих стратегічних орієнтирів сприятиме підвищенню економічної стійкості молочної промисловості, її адаптивності до зовнішніх ризиків і зміцненню позицій України на світовому ринку молочної продукції в довгостроковій перспективі.

Ключові слова: молочна промисловість, стратегічний розвиток, стратегія молочна промисловість, молочна продукція, сталий розвиток.

Trends in the Strategic Development of the Dairy Industry in Ukraine

Viktor Mykolaiovych Pyliavets

PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Economics, Accounting and Taxation
Vinnytsia Educational and Research Institute of Economics

West Ukrainian National University
37 Honta St., Vinnytsia, 21001, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8622-0220>

Lesia Hryhorivna Donchak

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics, Accounting and Taxation
Vinnytsia Educational and Research Institute of Economics

West Ukrainian National University
37 Honta St., Vinnytsia, 21001, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1764-872X>

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the current state and strategic development trends of the dairy industry of Ukraine under conditions of structural economic transformation, martial law, and intensifying global competition. The role of the dairy sector as a key component of the agro-industrial complex is substantiated, emphasizing its importance in ensuring national food security, generating added value in rural areas, and strengthening the country's export potential. Based on the generalization of official statistical data and relevant scientific research, the dynamics of cattle numbers, milk production and processing volumes, consumption patterns, and foreign trade in dairy products are examined. It is determined that the contraction of the raw material base, rising

costs of energy and feed, technological obsolescence of production facilities, and limited access to investment resources constrain the industry's development and reduce its competitiveness.

Special attention is paid to the impact of military actions on the functioning of the dairy industry, particularly disruptions in logistics chains, loss of production capacities, and the need for enterprises to adapt to new market conditions. The expediency of shifting from an extensive to an intensive development model is substantiated, focusing on increasing dairy herd productivity, improving breeding practices, implementing modern processing technologies, and integrating digital management tools. The main strategic directions for the industry's development are identified, including strengthening the raw material base, technological modernization, innovation implementation, ensuring product quality and safety in accordance with international standards, diversification of product range and sales markets, as well as enhancing state support and institutional frameworks.

It is concluded that the implementation of the proposed strategic priorities will contribute to increasing the economic resilience of the dairy industry, improving its adaptability to external risks, and strengthening Ukraine's position in the global dairy market in the long term.

Keywords: dairy industry, strategic development, dairy industry strategy, dairy products, sustainable development.

Постановка проблеми. Молочна промисловість України традиційно виконує важливу економічну й соціальну функцію, забезпечуючи населення базовими продуктами харчування та підтримуючи розвиток сільських територій. Однак упродовж останніх років галузь функціонує в умовах підвищеної нестабільності, що проявляється у звуженні сировинної бази, зростанні виробничих витрат, обмежених можливостях технологічного оновлення та посиленні конкуренції на ринку молочної продукції. Воєнний стан істотно ускладнив ці процеси, оголивши

вразливість наявних моделей господарювання та обмеженість короткострокових управлінських рішень. За таких умов особливої актуальності набуває потреба у формуванні стратегічно виважених підходів до розвитку молочної промисловості, здатних забезпечити її стійкість і адаптацію до довготривалих викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика стратегічного розвитку молочної промисловості України активно досліджується у вітчизняній науковій літературі з позицій галузевої економіки, інституційного регулювання та управління конкурентоспроможністю. Базовим підґрунтям для аналітичних узагальнень виступають офіційні дані Державної служби статистики України [1], які дозволяють простежити довгострокову динаміку виробництва молока, скорочення поголів'я корів та зміну структури переробки. Галузеві огляди, зокрема матеріали Української аграрної конфедерації та аналітика профільних асоціацій, відображають трансформаційні процеси 2023–2025 рр., акцентуючи увагу на впливі воєнних дій, логістичних ускладнень і коливань зовнішньоторговельної кон'юнктури.

У наукових працях Є. Й. Майовця, О. С. Сенишина та Р. Я. Хіча [4,5] обґрунтовано необхідність стратегічного маркетингового планування розвитку молокопереробної промисловості як інструменту посилення ринкових позицій підприємств та адаптації до змін попиту. Подібні підходи розвивають Н. Скопенко, І. Северина та М. Вознюк [9], які розглядають інноваційний розвиток як визначальний фактор підвищення конкурентоспроможності галузі. Проблеми функціонування ринку молока та узгодження економічних інтересів його учасників детально досліджені С. І. Поперечним і О. С. Саламіном [7], а також І. О. Крюковою [14], які наголошують на необхідності вдосконалення економічних взаємовідносин у ланцюгу «виробник – переробник – споживач».

Суттєвий науковий внесок у дослідження сировинної бази зробили А. А. Шевченко та О. П. Петренко [6], які обґрунтовують перехід до інтенсивної моделі

розвитку молочного скотарства через підвищення продуктивності та технологічну модернізацію. Генетичні та біотехнологічні аспекти розвитку молочного тваринництва розкрито у працях О. Д. Бірюкової, Ю. П. Полупана, А. П. Кругляка та співавторів [8], які акцентують увагу на ролі селекційної роботи та якості сировини у стратегічній стабільності галузі. Організаційно-економічні проблеми виробництва молока та шляхи їх вирішення ґрунтовно висвітлені О. М. Шпичаком [19], а питання розвитку ринку молока комплексно досліджені у монографії О. Г. Шпикуляка та співавторів [20].

Інноваційно-інвестиційні аспекти розвитку агропромислового виробництва розкрито у працях В. Я. Месеся-Веселяка та М. М. Федорова, де підкреслюється необхідність модернізації матеріально-технічної бази [21]. Проблеми якості та безпечності молочної продукції розглянуті П. А. Капітулою [22], а також С. В. Лайтер-Москалюк і співавторами [15], які доводять важливість впровадження систем НАССР та міжнародних стандартів ISO 22000 для забезпечення конкурентоспроможності продукції. Значення державної підтримки в умовах післявоєнного відновлення галузі обґрунтовано у дослідженнях Т. Kalaitan, V. Stybel, O. Hrymak, O. Sarakhman та R. Shurpenkova [18]. Перспективи підвищення інноваційної активності молокопереробних підприємств досліджені С. Черемісіною, В. Россохою та М. Кривуном [23].

Уявні дослідження формують ґрунтовну теоретико-методичну основу для аналізу тенденцій розвитку молочної промисловості України. Водночас більшість праць зосереджуються на окремих аспектах функціонування галузі, що зумовлює потребу в системному узагальненні результатів і формуванні цілісної стратегії її довгострокового розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявний науковий доробок, недостатньо висвітленими залишаються питання формування цілісної стратегії розвитку молочної промисловості в умовах тривалих кризових

явищ. Зокрема, потребують подальшого обґрунтування механізми координації інтересів між виробниками сировини, переробними підприємствами та державними інституціями. Також бракує комплексних підходів до диверсифікації ринків збуту та посилення внутрішньої стійкості галузі, що дозволило б зменшити її залежність від зовнішніх економічних коливань.

Мета статті. Метою статті є обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку молочної промисловості України в сучасних умовах з урахуванням структурних змін, воєнних ризиків і потреби в забезпеченні довгострокової економічної стійкості та конкурентоспроможності галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Молочна промисловість є галуззю харчової промисловості, що займається переробкою молока на різноманітну продукцію. До складу молочної промисловості входять:

- Виробництво молока (збір та зберігання молока);
- Переробка молока (пастеризація);
- Виготовлення молочних продуктів (пастеризованого і непастеризованого молока, масла, сиру, молочних напоїв, інших молочних продуктів);
- Торгівля молочною продукцією (вивезення та реалізація молочних продуктів на ринку як усередині країни, так і на зовнішніх ринках)

Молочна промисловість є одним з важливих складових аграрного сектора економіки України, що здійснює значний вплив на розвиток національної економіки та займає стратегічне місце серед інших галузей харчової промисловості завдяки значному внеску у ВВП, створенню робочих місць, а також що найголовніше формуванню продовольчої безпеки країни. Щорічно Україна виробляє близько 7,2-7,36 мільйона тонн молока, що створює основу для виробництва широкого спектра молочних продуктів, необхідних для забезпечення здорового харчування громадян. Ці продукти, на додачу до їхнього значення для внутрішнього споживання, мають суттєву роль у зовнішній торгівлі України.

Основні показник розвитку молочної промисловості України

Показник	1990 р.	2001 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Поголів'я корів тис. гол.	8527	4958	1788	1673	1544	1352	1262
Виробництво молока, млн. т	22,4	13,4	9,2	8,7	7,8	7,4	7,2
Кількість молокопереробних підприємств, од.	643	441	192	178	120	112	114
Перероблено молока, млн. т.	18	4,5	3,5	3,2	2,7	2,9	3,2
Продукція з незбираного молока, тис. т.	6430	1230	1010	1046	771	820	810
Вершкове масло тис. т.	441,1	145,3	87,5	77,2	70,6	68,3	70,3
Сир тис. т.	183,8	167,8	115,8	1112,2	89,3	88,4	86,9
Сухе молоко, тис. т.	61,1	19,8	29,4	34,1	34,3	29,7	29,9
Споживання молока на душу населення, кг. (рекомендована медична норма 380)	373	240	221	201	200	196	197

Джерело: складено автором на основі аналізу [1,2,3]

За даними Української аграрної конфедерації «.. Уперше за роки незалежності України сільськогосподарські підприємства у 2025 році збільшили поголів'я корів на 3% до 1385 тис. голів станом на 1 грудня. Завдяки зростанню продуктивності виробництво молока в цьому сегменті зросло приблизно на 7% до 3,2 млн тонн (2,9 млн тонн за 11 місяців). Збільшення обсягів виробництва стимулювало й переробку: у 2025 році на молокозаводи могло надійти близько 3,6 млн тонн молочної сировини, що на 9% більше, ніж торік, і навіть перевищує рівень 2021 року» [2]

Експорт молочних продуктів України демонструє позитивну динаміку, зокрема у 2024 році обсяг експорту становив 118 тисяч тонн на суму 296,8 мільйона

доларів США. У 2025 році експорт продемонстрував значне зростання, так: за 11 місяців виручка зросла на 35%, перевищивши 375 мільйона доларів США.[3]

Ринок Європейського Союзу став критично важливим партнером для України, на який припадає більше половини експорту, зокрема сири, масло та сухе молоко. Це стало можливим завдяки «торговельному безвізу» з ЄС, що значно спростило процеси експорту. Згідно зі митною статистикою [2] за підсумками 2025 року, структура експорту включає: згущене молоко та вершки (32%), сири (27%), вершкове масло та інші жири (21%).

Одним із досягнень стало встановлення рекордних показників експорту масла та сухого знежиреного молока в квітні-травні 2025 року. Однак у літній період 2025 року та в січні 2026 року було зафіксовано падіння обсягів експорту, що пояснюється вичерпанням квот ЄС, а також проблемами бюрократичного характеру та зниженням світових цін на молочну продукцію.

Основними країнами-імпортерами української молочної продукції, окрім країн ЄС (зокрема Німеччина та Литва), залишаються Молдова та країни Азії. Експортна виручка за 8 місяців 2025 року збільшилася на 49%, що є позитивним сигналом для подальшого розвитку молочної галузі в Україні.

Не менш важливим є інфраструктурний розвиток молочної галузі, який підтримує зайнятість понад 35 тисяч осіб на підприємствах, що виробляють продукцію на суму понад 90 мільярдів гривень щороку. Молочна промисловість є однією з тих галузей, що активно підтримують сільську економіку, створюючи нові робочі місця та сприяючи соціально-економічному розвитку регіонів.

У короткостроковий п'ятирічний період молочна промисловість України функціонуватиме в умовах підвищеної невизначеності, що зумовлено поєднанням економічних, інституційних, технологічних та соціальних чинників.

Воєнний стан та воєнні дії істотно вплинули на функціонування молочної промисловості України, загостривши наявні структурні проблеми та створивши

нові ризики для галузі через порушення логістичних ланцюгів, зростання витрат на енергоносії й корми, обмежений доступ до фінансових ресурсів, що ускладнили безперервність виробничих процесів і знизили економічну стійкість підприємств. Втрата частини виробничих потужностей і скорочення поголів'я худоби в окремих регіонах негативно позначилися на сировинному забезпеченні переробних підприємств та зумовило необхідність адаптації бізнес-моделей, переорієнтації ринків збуту та посилення ролі державної підтримки в умовах воєнного стану.

Одним із найбільш відчутних викликів залишається скорочення сировинної бази, зокрема зменшення поголів'я корів і концентрація виробництва молока в обмеженій кількості промислових господарств. Така тенденція посилює залежність переробних підприємств від великих виробників сировини та водночас ускладнює збереження дрібного і середнього фермерства, яке традиційно відіграло важливу роль у забезпеченні регіональних ринків.

Не менш складним викликом є зростання витрат на виробництво молочної продукції. Підвищення цін на енергоносії, корми, логістичні послуги та ветеринарне забезпечення безпосередньо впливає на собівартість молока і молокопродуктів. За відсутності достатніх фінансових резервів та обмеженого доступу до довгострокового кредитування багато підприємств змушені працювати в режимі мінімальної рентабельності, що стримує інвестиції в оновлення основних фондів і впровадження інновацій.

Важливим викликом для галузі залишається посилення конкуренції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. З одного боку, українські виробники стикаються з активним імпортом молочної продукції, насамперед сирів, що створює ціновий тиск і зменшує частку вітчизняної продукції на внутрішньому ринку. З іншого боку, вихід на ринки Європейського Союзу та інших країн потребує дотримання жорстких стандартів якості, безпечності та простежуваності, що вимагає значних організаційних і фінансових зусиль.

Соціальний вимір розвитку молочної промисловості набуває особливої актуальності через відтік населення з сільських територій, дефіцит кваліфікованих кадрів та старіння робочої сили створюють додаткове навантаження на підприємства, особливо в регіонах. У поєднанні з потребою у впровадженні сучасних технологій це вимагає нових підходів до управління персоналом, навчання та підвищення професійної компетентності працівників.

Також екологічні виклики стають невід’ємною складовою розвитку молочної промисловості у 2025–2030 роках. Підвищення вимог до екологічної безпеки виробництва, скорочення викидів, раціональне використання водних і земельних ресурсів потребують інтеграції принципів сталого розвитку в бізнес-моделі підприємств. Для багатьох виробників це означає необхідність додаткових інвестицій, які без належної підтримки можуть стати серйозним бар’єром для розвитку.

Молочна промисловість України у найближчі роки опиняється на перетині економічних, соціальних та екологічних викликів. Їх подолання потребує не лише адаптації до поточних умов, а й формування цілісного стратегічного розвитку майбутнього галузі, заснованого на стратегічному мисленні, інноваціях та узгодженій взаємодії держави, бізнесу і суспільства.

Оцінка сучасного стану молочної промисловості України свідчить про її значний економічний потенціал, водночас виявляючи низку системних проблем, пов’язаних зі скороченням сировинної бази, нестабільністю ринкової кон’юнктури, зростанням конкуренції та посиленням вимог до якості й безпечності молочної продукції.

Таблиця 2

Напрямки стратегічного розвитку молочної галузі України

Напрямок	Зміст	Очікуваний результат
----------	-------	----------------------

1. Інтенсивний розвиток сировинної бази	Підвищення продуктивності молочного стада; покращення якості молока-сировини; зменшення залежності від екстенсивного нарощування поголів'я	Стабільне забезпечення переробних підприємств якісною сировиною; зростання ефективності виробництва
2. Технологічна модернізація та інновації	Автоматизація та цифровізація виробничих процесів; упровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій	Зниження собівартості продукції; підвищення продуктивності й конкурентоспроможності
3. Якість і безпечність молочної продукції	Гармонізація стандартів з вимогами ЄС; впровадження НАССР; посилення контролю якості на всіх етапах	Підвищення довіри споживачів; розширення доступу до внутрішніх і зовнішніх ринків
4. Асортиментна та ринкова диверсифікація	Розвиток продукції з високою доданою вартістю; орієнтація на функціональні й нішеві продукти	Зменшення ринкових ризиків; зростання прибутковості підприємств
5. Розвиток експортного потенціалу	Інтеграція до ринку ЄС; диверсифікація географії експорту; адаптація до технічних і квотних вимог	Збільшення валютних надходжень; посилення позицій України на світовому ринку
6. Інституційне та інвестиційне забезпечення	Державна підтримка; державно-приватне партнерство; розвиток людського капіталу	Стійка реалізація стратегічних рішень; довгостроковий розвиток галузі

Джерело: сформовано авторами самостійно

Воєнний стан, структурні диспропорції, коливання обсягів виробництва та експорту, а також залежність галузі від зовнішніх чинників актуалізують потребу в пошуку ефективних управлінських рішень, здатних забезпечити довгострокову

стабільність і розвиток молочного сектору. В даному контексті ключового значення набуває формування чітких стратегічних орієнтирів розвитку галузі, що дозволять узгодити інтереси виробників, переробних підприємств і держави, оптимізувати використання ресурсів та підвищити конкурентоспроможність вітчизняної молочної продукції.

Основні стратегічні напрямки розвитку молочної промисловості формуються під впливом структурних змін в економіці, трансформації споживчого попиту та посилення глобальної конкуренції. У сучасних умовах молочна галузь потребує не фрагментарних рішень, а комплексного стратегічного бачення, спрямованого на забезпечення стійкого функціонування та довгострокового зростання.

Першочерговим стратегічним напрямком є зміцнення сировинної бази молочної промисловості, оскільки вона є фундаментом стабільності галузі та визначає можливості її подальшого розвитку.

У сучасних умовах ця проблема набула особливої гостроти через скорочення поголів'я корів, зниження продуктивності у дрібних господарствах та зростання вимог до якості молока з боку переробників і споживачів.

Українські науковці Майовець Є. Й., Сенишин О. С, Хіч Р. Я. підкреслюють, що ефективна сировинна база формується не лише за рахунок кількісного нарощування виробництва молока, а передусім через підвищення продуктивності молочного стада та якості сировини [4,5].

У вітчизняному науковому дискурсі послідовно обґрунтовується теза, що стабілізація та посилення сировинної бази молочної промисловості має відбуватися через зростання продуктивності корів і підвищення якості молока-сировини, тоді як просте нарощування поголів'я без технологічних і біологічних змін є менш ефективним та ризиковішим. Зокрема, А. А. Шевченко та О.П. Петренко [6] підкреслюють, що перспективи галузі пов'язані з інтенсивним розвитком молочного скотарства, який спирається на поліпшення технологій утримання,

годівлі та управління продуктивністю стада, тобто на збільшення надою на одну корову як ключового результативного показника.

В дослідженнях українських авторів О. Д. Бірювова та Ю. П. Полупана та інших акцент зміщується на те, що приріст виробництва молока є економічно доцільнішим тоді, коли досягається комбінація наступних складових:

- Реалізації генетичного потенціалу продуктивності,
- Оптимізації кормової бази та раціонів,
- Належного ветеринарно-профілактичного супроводу стада.

Наголошується, що інвестиції у генетичне покращення поголів'я, сучасні системи годівлі та ветеринарного обслуговування дозволяють збільшити надої на одну корову без суттєвого розширення поголів'я, що є економічно доцільнішим шляхом розвитку[8].

Практика великих молочних ферм в Україні [11,12,13] та наукові дослідження [15] підтверджує цю тезу: впровадження збалансованих раціонів, автоматизованого доїння та контролю стану здоров'я тварин забезпечує стабільну якість молока, яка відповідає вимогам переробної промисловості.

З позиції практиків [16] важливим напрямом зміцнення сировинної бази є розвиток договірних відносин між виробниками молока та переробними підприємствами. Довгострокові контракти з фіксованими вимогами до якості та прогнозованими цінами створюють економічні стимули для фермерів інвестувати у модернізацію виробництва. У ряді регіонів України позитивно зарекомендувала себе модель партнерства, за якої молокопереробні заводи надають виробникам консультаційну підтримку, допомагають із впровадженням стандартів якості та частково фінансують оновлення обладнання на фермах.

Окремої уваги заслуговує кооперація дрібних і середніх виробників молока, яку науковці розглядають як один із найбільш ефективних інструментів зміцнення сировинної бази [17]. Об'єднання фермерів у кооперативи дозволяє зменшити

витрати на заготівлю та охолодження молока, підвищити переговорну позицію щодо переробників і забезпечити стабільні обсяги постачання. Практичний досвід функціонування молочних кооперативів свідчить, що спільне використання охолоджувального обладнання та лабораторного контролю якості сприяє підвищенню класності молока і, відповідно, доходів виробників.

У наукових дослідженнях [18] також наголошується на значенні державної підтримки у формуванні стійкої сировинної бази. Дотації на утримання корів, часткова компенсація вартості племінної худоби та підтримка інвестиційних проєктів у тваринництві розглядаються як важливі інструменти стабілізації галузі. Практики ж підкреслюють, що ефективність таких заходів значно зростає за умови їх системності та довгостроковості, що дозволяє виробникам планувати розвиток на кілька років уперед.

Зміцнення сировинної бази молочної промисловості є комплексним процесом, який поєднує науково обґрунтовані підходи до підвищення продуктивності, практичні механізми партнерства між виробниками та переробниками, розвиток кооперації та послідовну державну підтримку. Реалізація цих напрямів створює передумови для стабільного забезпечення переробних підприємств якісною сировиною та сталого розвитку молочної галузі в цілому.

Технологічна модернізація підприємств молочної промисловості є визначальним чинником підвищення ефективності їх функціонування та конкурентоспроможності в сучасних умовах. Вітчизняні науковці наголошують, що оновлення виробничих потужностей, автоматизація процесів переробки молока, впровадження енергоощадних і ресурсозберігаючих технологій безпосередньо впливають на зниження собівартості продукції та стабілізацію її якості. Так, у працях О. М. Шпичака [19] та В. Я. Месель-Веселяка [21] підкреслюється, що техніко-технологічне переоснащення молокопереробних підприємств дозволяє адаптувати виробництво до вимог внутрішнього і зовнішніх ринків та забезпечити

ефективне використання сировинних ресурсів. Дослідження А. А. Шевченка [6] також доводять, що модернізація технологій переробки молока є необхідною умовою підвищення продуктивності та якості готової продукції, особливо в контексті гармонізації з європейськими стандартами. Технологічний розвиток також створює передумови для розширення асортименту та впровадження інноваційних продуктів з високою доданою вартістю.

Не менш значущим стратегічним напрямком є підвищення якості та безпечності молочної продукції [22]. У контексті інтеграції до міжнародних ринків особливого значення набуває гармонізація національних стандартів із вимогами Європейського Союзу, запровадження систем управління якістю та простежуваності продукції. Якість у сучасних умовах виступає ключовим чинником конкурентоспроможності та довіри споживачів.

Технологічні інновації виступають фундаментальним чинником, що забезпечує не лише підвищення ефективності виробничих процесів у молочній галузі, а й сприяє її сталому розвитку в умовах економічних, соціальних та екологічних викликів. Серед ключових інноваційних напрямів, що трансформують молочно-переробну галузь, слід виокремити застосування автоматизованих систем доїння та контролю якості сировини, що дозволяють зменшити залежність від ручної праці, знизити ризики мікробіологічного забруднення, а також забезпечити більш точний моніторинг фізико-хімічних параметрів молока ще на стадії його забору. Використання датчиків, систем управління на основі інтернет та алгоритмів штучного інтелекту надає змогу оперативно відстежувати стан здоров'я тварин, рівень надоїв та якість молока, що сприяє підвищенню продуктивності та зменшенню втрат.

Іншим важливим аспектом інновацій є впровадження енергоефективного та ресурсозберігаючого обладнання на молокопереробних підприємствах. Сучасні установки для пастеризації, гомогенізації, ультрафільтрації та упаковки молочних

продуктів забезпечують не лише покращення якості готової продукції, а й значне зниження енергетичних та водних витрат, що відповідає принципам сталого розвитку. За таких умов підприємства отримують можливість не лише скоротити операційні витрати, а й зменшити негативний вплив на довкілля.

Інтеграція цифрових технологій у системи управління виробництвом є ще одним важливим напрямом інновацій. Використання ERP-систем, блокчейн-рішень для прозорості ланцюгів поставок, а також технологій великих даних для аналізу поведінки споживачів сприяє підвищенню операційної ефективності, адаптації до ринкових змін та зростанню рівня довіри споживачів до вітчизняної молочної продукції.

Підхід, орієнтований на сталий розвиток, передбачає також впровадження практик екологічного управління на фермах і переробних підприємствах. Це включає комплекс заходів з оптимізації використання водних ресурсів, управління відходами, зменшення викидів парникових газів, а також розвиток програм переробки побічної продукції у вторинні ресурси. Сталий розвиток передбачає баланс між економічними вигодами, екологічною відповідальністю та соціальною відповідальністю підприємств.

Вітчизняні науковці та практики підкреслюють [23], що технологічні інновації стають не лише засобом підвищення конкурентоспроможності, а й інструментом реалізації стратегії сталого розвитку молочної галузі. Їх впровадження сприяє формуванню більш ефективної, адаптивної та екологічно відповідальної молочної промисловості, здатної відповідати сучасним викликам глобального ринку та вимогам споживачів щодо якості й безпеки продукції.

Перспективи стратегічного розвитку молочної галузі України формуються під впливом глибоких структурних змін в агропромисловому комплексі, трансформації споживчого попиту та необхідності адаптації до європейських і глобальних стандартів ведення бізнесу. У сучасних умовах молочна галузь

поступово переходить від моделі виживання до моделі усвідомленого стратегічного розвитку, у межах якої ключового значення набувають довгострокове планування, інноваційність і сталість.

Однією з визначальних перспектив є необхідність переорієнтація галузі на інтенсивний шлях розвитку. Йдеться не лише про зростання обсягів виробництва, а передусім про підвищення ефективності використання наявних ресурсів, зокрема через зростання продуктивності молочного стада та поліпшення якості молока-сировини. Такий підхід дозволяє забезпечити стабільне функціонування переробних підприємств, знизити витрати та підвищити економічну результативність без надмірного розширення поголів'я.

Важливою складовою стратегічних перспектив є поглиблення технологічної модернізації молочної галузі. Впровадження сучасних виробничих технологій, автоматизація процесів, цифровізація управління та застосування енергоощадних рішень створюють умови для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. У стратегічному вимірі технологічні інновації виступають не лише засобом підвищення продуктивності, а й інструментом формування сталого розвитку галузі з урахуванням екологічних та соціальних аспектів.

Перспективи розвитку молочної галузі також тісно пов'язані зі зміною споживчих пріоритетів. Зростання попиту на безпечну, якісну та функціональну молочну продукцію зумовлює необхідність розширення асортименту й переходу до виробництва товарів із більшою доданою вартістю. У цьому контексті стратегічний розвиток передбачає гнучкість підприємств, здатність швидко адаптуватися до ринкових сигналів і формувати довгострокові відносини зі споживачами.

Окремим стратегічним орієнтиром є посилення експортної складової розвитку молочної галузі. Поглиблення інтеграції з європейським ринком, освоєння нових зовнішніх напрямів збуту та підвищення відповідності міжнародним стандартам якості створюють можливості для зростання валютних надходжень і

підвищення ролі України на світовому ринку молочної продукції. Водночас це вимагає від підприємств системного стратегічного підходу, інвестицій у якість та управлінську компетентність.

Висновки. Перспективи стратегічного розвитку молочної галузі полягають у формуванні збалансованої моделі зростання, що поєднує економічну ефективність, інноваційність і соціально-екологічну відповідальність, реалізація такої стратегії створює передумови для довгострокової стабільності галузі, підвищення її конкурентоспроможності та зміцнення ролі молочної промисловості в економічному розвитку України.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 01.02.2026).
2. Молочна галузь України: підсумки складного 2025 року URL: <https://agroconf.org/content/molochna-galuz-ukrayini-pidsumki-skladnogo-2025-roku>
3. Зовнішня торгівля молокопродуктами: січень-грудень-2025 проти січня-грудня-2024 URL: <https://uadairy.com/zovnishnya-torgivlya-molokoproduktamy-sichen-gruden-2025-proty-sichnya-grudnya-2024>.
- 4 Майовець Є. Й., Сенишин О.С., Хіч Р.Я. Розвиток молокопереробної галузі України: перспективи стратегічного маркетингового планування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 43. С. 97–104. URL http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/43_2022ua/19.pdf (дата звернення: 10.02.2026).
5. Майовець Є., Сенишин О., Хіч Р. Стратегічний маркетинговий розвиток молокопереробної промисловості України. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2024. Вип. 51. С. 47–56. DOI: 10.30970/meu.2024.51.0.5106. URL:

<https://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/economics/article/download/4437/4880> (дата звернення: 7.02.2026).

6. Шевченко А. А., Петренко О. П. Тенденції розвитку молочного скотарства в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2020. Т. 63, № 2. С. 109–117 .URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/63/813.pdf> (дата звернення: 21.02.2026).

7. Поперечний С. І., Саламін О. С. Актуальні проблеми та перспективи розвитку ринку молока. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-37-32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1209/1164/> (дата звернення: 9.02.2026).

8. Бірюкова, О.Д., Полупан, Ю.П., Кругляк, А.П., Коваленко, Г.С., Мельник, Ю.Ф., Кругляк, Т.О. та Прийма, С.В. *Генезис, стан та перспективи молочного тваринництва в Україні. Розведення та генетика тварин*. 2025. URL: <https://doi.org/10.31073/abg.70.02>

9. Скопенко Н., Северина І., Вознюк М. Стан молочної галузі України: виклики, перспективи та напрями інноваційного розвитку. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. № 11. С. 179–193. DOI: 10.58423/2786-6742/2025-11-179-193. URL: <https://aabeeconomics.kmf.uz.ua/aabe/article/download/360/348/52> (дата звернення: 5.02.2026).

10. Dairy farm profit according to the herd size, milk yield, and number of cows per worker. URL: https://agricecon.agriculturejournals.cz/artkey/age-201605-0004_dairy-farm-profit-according-to-the-herd-size-milk-yield-and-number-of-cows-per-worker.php?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 9.02.2026).

11. АСТРАТА - КИЇВ. URL: <https://astartaholding.com/> (дата звернення: 5.02.2026).

12. МХП URL: <https://mhp4u.com.ua/> (дата звернення: 7.02.2026).

13. ВОЛОШКОВЕ ПОЛЕ. URL: <https://voloshkovepole.com.ua/> (дата звернення: 14.02.2026).

14. Крюкова І. О. Система економічних взаємовідносин між учасниками ринку молока та молокопродуктів України. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т. 5, № 3. С. 8–16. URL: https://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/ujae_2020_r03_a1.pdf (дата звернення: 11.02.2026).

15. Лайтер-Москалюк С. В., Токарчук Т. С., Димчук А. В., Мізик В. П., Лайтер В. В. Оцінка безпечності та якості молока-сировини за удосконалення технологічних процесів первинної обробки молока. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2024. № 42. С. 9–14. URL: https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/article/view/305 (дата звернення: 12.02.2026).

16. Яким був 2023 рік для виробників та переробників молока? URL: https://uadairy.com/vadym-chagarovskyj-yakym-buv-2023-rik-dlya-vyrobnykiv-ta-pererobnykiv-moloka/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.02.2026).

17. Корова у дворі, то і харч на столі. Як виживає молочна галузь України під час війни URL: <https://latifundist.com/cards/82-korova-u-dvori-to-i-harch-na-stoli-yak-vizhivaye-molochna-galuz-ukrayini-pid-chas-vijni> (дата звернення: 12.02.2026).

18. Kalaitan, T., Stybel, V., Hrymak, O., Sarakhman, O., & Shurpenkova, R. (2023). State support of the dairy industry and prospects for its development in the post-war period. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2023. № 9(3), 150–178. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.03.07> (дата звернення: 11.02.2026).

19. Шпичак О. М. Організаційно-економічні проблеми виробництва молока в Україні та їх вирішення. *Економіка АПК*. 2021. № 4. С. 24–40. DOI: 10.32317/2221-1055.202104024. URL: <https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-28-4-2021/organizaciino->

ekonomichni-problemi-virobnictva-moloka-v-ukrayini-ta-yih-virishennya (дата звернення: 17.02.2026).

20. Шпикуляк О. Г. (та ін.). Розвиток ринку молока та молочної продукції в Україні : монографія.. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/bitstreams/efed678f-2c10-4e55-afd9-816857e02e25/download> (дата звернення: 1.02.2026).

21. Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Інноваційно-інвестиційний розвиток агропромислового виробництва. *Економіка АПК*, 2015, № 1. <https://eapk.com.ua/contents/2015/01/6> (дата звернення: 1.02.2026).

22. Капітула П.А. Оцінювання якості та безпечності молочної продукції за вимогами принципів НАССР та стандартів ДСТУ, ISO 22000 URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.15.04.html> (дата звернення: 11.02.2026).

23. Черемісіна С., Володимир Россоха В. , Кривун М. Перспективи підвищення рівня інноваційної активності підприємств молочної *Економіка АПК*. 2022. № 2. С. 88–96. URL: <https://eapk.com.ua/en/journals/tom-29-2-2022/perspektivi-pidvishchennya-rivnya-innovatsiynoyi-aktivnosti-molokopererobnikh-pidpriyemstv> (дата звернення: 9.02.2026).